

ວ່ານປ້ວຍ

READING PUEY

อ่านป๊วย

Reading Puey

สนับสนุนการจัดทำ E-Book โดย โครงการ Open School Thailand

อ่านปวย

Reading Puey

นิพนธ์ แจ่มดวง รวบรวม

S.J. พากย์ภาษาอังกฤษ

ISBN 974-260-179-8

สถาบันสันติประชาธรรม

พิมพ์ครั้งแรก เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

ออกแบบปกโดย

ทองทิพย์ สุทธกรรณ์

ดำเนินการผลิตโดย

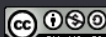
บริษัท ส่องสยาม จำกัด

โทรศัพท์ ๒๒๕-๙๕๓๓-๕

จัดทำจำหน่ายโดย

สายส่งศิกษิต บริษัท เคล็ดไทย จำกัด

โทรศัพท์ ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike
BY NC SA 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทหขึ้นไปได้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามไปใช้เพื่อ
การค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

อ่านปวย

Reading Puey

พิมพ์ที่ : ๑๕๕๕

เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ศิษยานุศิษย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง
นายป่วย อึ้งภากรณ์ ได้ไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่าน ณ ที่บรรจุมิ
องค์พระปฏิมา ในวิหารคต วัดปทุมคงคา ถนนทรงวาด แล้วปรารภว่าจะ
บูรณะอาคารเดิมภายในวัด ด้วยความเห็นชอบของคณะสงฆ์ ให้ใช้อาคาร
หลังนี้เป็นป่วยเสวนาคาร สำหรับจัดกิจกรรมทางปัญญา ให้วัดกลับมา
มีบทบาทกับสังคมร่วมสมัย ยิ่งกว่าที่แล้วๆ มา เห็นกันว่ากิจกรรมดังกล่าว
จักเป็นการปฏิบัติบูชาอาจารย์ป่วย ผู้มีคุณูปการกับสังคมร่วมสมัย ยิ่งกว่า
อามิสบูชา หรืออนุสาวรีย์ที่เป็นรูปปั้นหรือรูปหล่อ

ในการระดมทุนมาบูรณะปฏิสังขรณ์อาคารเพื่อให้เกิดกิจการต่าง ๆ
ภายในป่วยเสวนาคาร ทางเราได้บอกบุญไปยังสาธุชน และเปิดโอกาสให้
บุคคลนั้นๆ มีรูปอาจารย์ป่วยไว้เป็นที่ระลึก เราจึงขยายวงกว้างออกไป ถึง
กับทำแผ่นพับในเรื่อง “ป่วยเสวนาคาร” โดยโยงไปถึงอาจารย์ปรีดี พนมยงค์
อีกด้วย เพราะทั้งสองท่านนี้เป็นกัลยาณมิตรกันและเป็นศิษย์กับอาจารย์ของ
กันและกัน โดยที่ทั้งสองท่านเป็นปูชนียบุคคลที่สำคัญยิ่งในหมู่ครูอาจารย์ที่
ต้องการหันหลังคมไปในทางสันติประชาธรรม ทั้งปี ๒๕๕๓-๕๔ ก็เป็นโอกาส
ที่องค์การยูเนสโกประกาศให้ฉลองชาตกาลครบ ๑๐๐ ของอาจารย์ปรีดี
พนมยงค์อีกด้วย โดยเราได้ทำสุพรรณบัตรและพันธบัตร รวมทั้งไปรษณียากร
รูปอาจารย์ปรีดีเพิ่มเติมขึ้นมา เพราะรัฐบาลปฏิเสธที่จะทำการอันควรแก่การ
บูชาคุณดังกล่าว

ที่ประชุมเห็นว่า คนที่ได้รูปอาจารย์ป่วยไปไว้เป็นที่ระลึก คงอยาก
อ่านถ้อยคำของท่าน ให้เป็นการเตือนใจ จึงวานนายนิพนธ์ แจ่มดวง คัดขึ้น
จากงานนิพนธ์ของท่าน ตอนมาอย่างสั้นๆ และวาน S.J. แปลเป็นภาษาอังกฤษ
หากข้อเขียนของท่านมีเป็นภาษาอังกฤษอยู่แล้ว ก็ให้แปลกลับเป็นภาษาไทย
เว้นไว้แต่จะมีอยู่แล้วทั้งสองภาษา

ที่น่าข้อคิดของท่านอย่างสั้นๆ มารวมไว้ในเล่มนี้ คงจะมีคุณประโยชน์
ตามสมควร โดยที่ทางคณะกรรมการจัดงานชาตกาล ๑๐๐ ปีอาจารย์ปรีดี

พนมยงค์ (ภาคเอกชน) ก็จะทำหนังสือทำนองนี้ออกมาไล่ๆ กันนี้ด้วย

ถ้าดีพอ คงขยายให้เป็นเล่มแข็งขึ้น และงดงามขึ้นในโอกาสต่อไป
หากในช่วงนี้ ได้เพียงนี้ก่อน และหวังว่าจะได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์จากท่าน
ผู้อ่านด้วย เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้นไปเรื่อย ๆ ดังที่ท่านอาจารย์ปรีดี ใช
คำว่า อภิวัฒน์ นั้นเอง

ส.ศ.ช.

รายชื่อหนังสือของ อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่ไม่มีจำหน่าย

๑. เสียชีวิตอย่าเสียสิ้น (เคล็ดไทย จัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๗)
๒. เหลียวหลังแลหน้าเมื่ออายุ ๖๐ (ธรรมศาสตร์จัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๑๙)
๓. แนวทางสันติวิธี : ทางเลือกคนไทยหลัง ๖ ตุลา
(ประกายพริก จัดพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๒๑)

รายชื่อหนังสือของ อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่ยังมีจำหน่าย

๑. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ประสบการณ์ชีวิตและข้อคิดสำหรับคนหนุ่มสาว
มูลนิธิโกลคิมทอง พิมพ์ครั้งที่สอง พฤษภาคม ๒๕๓๙
ราคา ๑๒๐ บาท
๒. คำให้การของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙
มูลนิธิโกลคิมทอง พิมพ์ครั้งที่หก กันยายน ๒๕๔๐
ราคา ๖๐ บาท
๓. จากกรรมมารดาถึงเชิงตะกอน
มูลนิธิโกลคิมทอง พิมพ์ครั้งที่สอง ตุลาคม ๒๕๔๒
ราคา ๑๓๐ บาท

รายชื่อหนังสือที่มีผลงานของ อ.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ร่วมกับบุคคลอื่น

๑. อุดมคติสำหรับคนรุ่นใหม่
มูลนิธิโกลคิมทอง พิมพ์ครั้งแรก กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗
ราคา ๖๕ บาท

Preface

On 28 July 2000 the pupils and admirers of the late Puey Ungphakorn held a Buddhist merit-making rite for him at Wat Pathumkongkha, the temple where his urn is kept. With the consent of the temple's *sangha*, we planned to renovate a building and to eventually use this edifice as a Puey Discussion Forum. According to the plan, activities that contribute to the cultivation of wisdom and to the restoration of the temple as a vital pillar in contemporary society will be organized at the Forum. We believe that establishing the Forum will better illuminate Puey's commitment and dedication to improving Thai society than simply sculpturing his monument.

In order to fund the renovation, we have appealed to the public for donations. Small but neat pictures of Puey are given out as souvenirs, rewarding any gesture of charity. A little booklet on Puey has also been compiled. Likewise, it will be granted to any donor. The booklet also seeks to commemorate Pridi Banomyong. Both Puey and Pridi were *kalyanamittata* and were at the forefront of the *santi pracha dhamma* movement. As a footnote, the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO) has participated in commemorating the centennial anniversary of Pridi during 2000-01.

We feel that those who have received souvenir pictures of Puey may want to appreciate his wit and intellect as well as to be motivated by his humanity and intellectual responsibility. Therefore, we asked Nipphon Chamduang to select and compile some of Puey's memorable sayings and requested S.J. to translate them into English. We hope that the selected quotations are useful. The Steering Committee on the Project for the National Celebration on the Occasion of the Centennial Anniversary of Pridi

Banomyong, Senior Statesman (private sector) plans to issue a series of similar volumes in the future.

If this volume is well accepted by the public then it may be expanded into a thicker and more beautiful book. For the moment, this modest-sized volume suffices. Your criticism and recommendation are thus very much appreciated.

Sulak Sivaraksa

Puey's Books

1. ***Best Wishes For Asia : Peace Decency and Freedom***
Kled Thai Publishing, 1975 (out of print)
2. ***A Siamese For All Seasons : Collected Articles by and about Puey Ungphakorn*** (Komol Keemthong Publishing, Fifth Edition November 2000, 290 Baht)

อ่านปวย Reading Puey (๕)

วาทะอาจารย์ปวย อังภากรณ์

พุทธวจนะ	๒
The Buddha has said this about goodness	2
ขบวนการเสรีไทย	๔
The Free Thai Movement	4
เตือนสติผู้ปกครอง	๑๖
A Sincere Reminder to the Elders	16
การเปลี่ยนแปลงสังคม	๒๒
On Social Change	22
ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ	๔๐
Economic Justice	40
เศรษฐศาสตร์ที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง	๖๐
Human-Centered Economics	60
เศรษฐกิจการเงิน	๗๐
Monetary Economics	70
ความถูกต้องเป็นธรรม	๗๖
Righteousness and Justice	76
สันติประชาธรรม	๘๒
Santi Pracha Dhamma	82
เศรษฐศาสตร์แห่งความงาม	๙๒
Beauty and Economics	92

อ่านปวย

Reading Puey

วาทีอาจารย์ปวย อังภากรณ (Puey's words)

พุทธวจนะ

“เรตถาคคตมโห็นควมสวัตตีอื่นใดของสัตว์ท้งหลยนอกจากปัญญา
เครื่องตรัสรู้ ควมเพียร ควมสำรวมอินทรีย และควมเสียสละ”

เทสิยวหลัง แลหน้า, ๒๕๑๖

The Buddha has said this about goodness:

“I do not see any other goodness in all creatures except wisdom,
the means to enlightenment, persistence, sense-restraint and sacrifice.”

Looking Back, Looking Ahead

๗๖๐ อึ้งภากรณ์

ขบวนการเสรีไทย

เมื่อปี ๒๔๘๔ โจทก์เคยเป็นเสรีไทย เคยเสี่ยงชีวิตกระโดดร่มกลับเข้ามาสู่ประเทศไทย ช่วยกู้ชาติไทยระหว่างสงคราม จนที่สุดทำให้ประเทศไทยพ้นจากภาวะเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม โจทก์เคยสาบานกับเพื่อนเสรีไทยไว้ว่า จะไม่รับผลตอบแทนจากการทำงานกู้ชาติครั้งนั้น และจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง จนกว่าจะเกษียณอายุ ซึ่งโจทก์ได้รักษาคำสาบานมาโดยตลอด แม้จะเคยถูกทาบถามจากผู้มีอำนาจหลายครั้ง

คำพิพากษา คดีอาญาดำที่ ๓๓๘๙/๑๙

วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๐ ป่วย อึ้งภากรณ์ โจทก์

ประหยัด ศ.นาคะนาท จำเลย ความผิดฐานหมิ่นประมาท

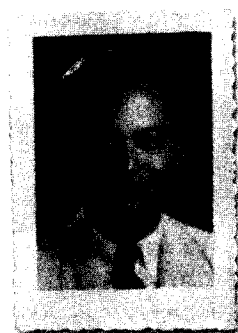
The Free Thai Movement

In 1942 I, the prosecutor, was a member of the Free Thai Movement. Risking my life, I parachuted into Muang Thai, helping to liberate the country during the war and ultimately enabling it to avoid the ignoble condition of a defeated state. In the presence of my friends in the Free Thai Movement, I had sworn that I would not accept any reward for my contribution in liberating the country and would not become involved in politics until I have retired [from official duty]. Despite being approached several times by many powerful and influential individuals [asking me to play politics], I have kept to my promise all along.

Judgement on Criminal Case 3389/19

13 June 1977; Puey Ungphakorn, the prosecutor;

Prayat S. Nakanart, the accused in the charge of defamation.

ผมเองไม่ได้ตั้งใจสาในเหตุการณ์ต่างๆนัก ในการเรียนปรัชญาที่เล่าเรียนไปด้วยความสนใจกับบทเรียนอย่างธรรมดา ไม่ได้คิดอะไรนอกเหนือจากนั้นไป ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศ หรือในเรื่องสไตรก์ที่โรงเรียน ผมก็มีบทบาทเพียงแบบไทยมุง คือคอยมุงดูเขา สนุกดี ไม่สำนึกว่ามีความสำคัญอย่างไร...

วันหนึ่งพร้อม(วัชรคุปต์)ละล้าละลักมาบอกว่า“ตายละโว้ย”ถามว่า“จะตายเรื่องอะไร?” พร้อมด่าให้ แล้วจึงอธิบายว่า เมืองไทยต่อไปนี้จะแย่แล้ว เพราะหลวงพิบูลสงครามได้เป็นนายกรัฐมนตรีแทนเจ้าคุณพหลฯ คงจะเป็นระบบเผด็จการแบบเยอรมันและอิตาลี ผมขอรับสารภาพว่าไม่เคยคิดมาก่อน พร้อมเป็นคนแรกที่ให้สติเรื่องเผด็จการและประชาธิปไตยตั้งแต่นั้นมาจนพร้อมตายจากไป ...พร้อมกับผมก็ถกกันเสมอเรื่องเสรีภาพประชาธิปไตย สิทธิการเมืองฝ่ายซ้าย ฝ่ายกลาง ฝ่ายขวา ฯลฯ ตลอดมาโปรดสังเกตว่า พร้อม วัชรคุปต์ เป็นนักวิทยาศาสตร์ปริญญาเอกทางโลหกรรม อาจารย์ชั้นพิเศษในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้มีส่วนทางการเมืองและเป็นผู้หนึ่งที่ให้สตินั้นแก่ผม ซึ่งเรียนทางสังคมศาสตร์ เพื่อนรักเอ๋ย...

แตกเนื้อหนุ่มเมื่อ ๒๔๗๕, ๒๕๑๕

I was quite naïve about many issues. I studied philosophy with average interest and did not probe deeply enough into it. When it came to the issue of changing the country's system of governance or holding a strike at my school, my involvement was only that of a by-stander. That is to say, it was quite fun observing it. I did not recognize its significance...

One day, Prom [Watchrakupt] apprehensively informed me that "We are dead." "Why are we going to die," I queried. Prom swore at me and explained that from now on *Muang Thai* would suffer from immense hardship because Luang Phibulsonggram had replaced Phya Pahol as premier—in all probability, [he would impose] a dictatorship à la Germany and Italy. Admittedly, I had never thought about this before. Prom was the first person to bring the issue of dictatorship and democracy to my mind. From that moment until his death...Prom and I regularly discussed about freedom, democracy, leftist, centrist, and rightist political philosophies, etc. Please note that Prom Watchrakupt was a scientist who had received a doctorate in metallurgy, was a professor at Chulalongkorn University. And he was one of the persons who had acted as my political conscience—I who had majored in the social sciences. My dear friend...

The Adolescent Years (1932, 1972)

8

Doc Sumner

หัวหน้าเสรีไทยได้ตอบโทรเลขไปทันทีว่าขอเชิญท่านชิน (ม.จ.ศุภสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์) เสด็จเข้ามาด้วยความยินดี ใจความในโทรเลขนั้นตอนหนึ่งว่า เรื่องการเมืองภายในประเทศนั้นเป็นอันยุติ ไม่มีปัญหาอีกต่อไป เสรีไทยมีความมุ่งหมายอยู่อย่างเดียวที่จะรักษาเอกราชและอิสรภาพของประเทศไทย ฉะนั้นคนไทยทุกคนไม่ว่าจะเป็นเจ้านายหรือราษฎรธรรมดา ที่มีความรักชาติอย่างเดียวกัน ต้องถือว่าเป็นคณะเดียวกัน มีความสามัคคีกันเป็นหลักการใหญ่

พระบรมวงศานุวงศ์และขบวนการเสรีไทย, ๒๕๑๕

The leader of the Free Thai Movement immediately replied the telegram, warmly inviting Than Chin [Prince Subhasvasti Svasti] to join the movement. One of the main points of the response is the call for an end to domestic political disputes. The sole aim of the Free Thai Movement is to preserve the sovereignty and independence of the Thai nation. Therefore, all Thai persons, whether of royal or humble origins, who share the same love for their country must be considered as part of the same company. Solidarity must serve as the common denominator.

Members of the Royal Family and the Free Thai Movement, 1972

เพราะเหตุว่าเจ้าหน้าที่ที่เกลียดชังข้าพเจ้าไล่ให้เขาออกไปห่าง ๆ อยู่เสมอ และพอดกบ่าย เจ้าหน้าที่บางคนมียลขับไป ชาวบ้านจึงได้กระเียบเข้ามาใกล้เข้าทุกที และเริ่มซักถามข้าพเจ้า ในหมู่บ้านหน้าชื่อเหล่านี้ มีผู้หญิงอายุค่อนข้างมาก ข้าพเจ้าสังเกตว่าแกนั่งใกล้ข้าพเจ้าอยู่นานถึง ๒ ชั่วโมง ไม่ไปไหน และนั่งเอามือกดอกเข้า เมื่อคนที่มาดูข้าพเจ้าค่อยบางตาไปบ้างแล้ว หญิงชราผู้นั้นก็พูดกับข้าพเจ้าเสียงแปร่ง ๆ ว่า พุทโธ่ หน้าเอ็งเหมือนลูกข้า ข้าพเจ้าถามว่า ลูกของป้าอยู่ไหน ได้รับคำตอบว่าถูกเกณฑ์ทหารไปนานแล้ว ไม่รู้ว่าไปอยู่ที่ไหน เสียงอันเยือกเย็น ซึ่งแสดงถึงน้ำใจของผู้หญิงนี้ ทำให้ข้าพเจ้าตื่นตัน และรู้สึกว่าได้มีรสหวาน อันเป็นรสแห่งความรักของมารดาหอมอยู่ในศาลานั้น

ทหารชั่วคราว, ๒๕๑๔

They could not come very close, as those officers who disliked me had forbidden them to do so. Late that afternoon, however, a number of the officers went to sleep and gave the villagers a chance to move closer [to me] and ask questions. Among the villagers was an old lady who had sat by me for about two hours without moving. When a few number of people were left she told me that I resembled her son. When asked, she told me that her son had been drafted and she did not know where he was. Her sincerity captured my heart, and I felt the love of the mother for her child.

Temporary Soldiers, 1971

เมื่อปี ๒๕๑๓ ผมได้กำหนดไว้ก่อนแล้วว่า จะไปพักตากอากาศในประเทศฝรั่งเศส ทั้งนี้โดยไม่ได้ทราบล่วงหน้าว่า อาจารย์ปรีดีจะออกมา เมื่อท่านออกมาแล้ว ก็ได้คิดว่า สมควรจะไปเยี่ยมท่านเป็นการคารวะส่วนตัวในฐานะศิษย์อาจารย์ และในฐานะที่เป็นเสรีไทยได้บังคับบัญชาของท่าน ผมจึงได้เข้าพบจอมพลถนอมก่อนออกเดินทาง เพื่อเรียนท่านว่าผมจะไปเยี่ยมอาจารย์ปรีดี จอมพลถนอมก็แสดงความยินดี และยังได้ฝากให้ผมนำความไปเรียนอาจารย์ปรีดีด้วย ผมก็รับเป็นสื่อให้ และยังได้นำความจากอาจารย์ปรีดีมาเรียนจอมพลถนอมด้วย

เสี้ยววิฤกฤตกาลในเรื่องงาน: เหลียวหลัง แลหน้า, ๒๕๑๙

In 1970, I had already made plans to take a holiday in France without knowing that Acharn Pridi [Banomyong] was also going there. Once he was there I thought it fit to visit him as a measure of personal respect of a student for a teacher and of a Free Thai who had been under his command. Therefore I met Field Marshal Thanom [Kittikachorn] before leaving the country, telling him that I was going to visit Acharn Pridi. Field Marshal Thanom gave me his blessing and asked me to carry a message to Acharn Pridi. I acted as his conduit and also brought a message from Acharn Pridi back to Field Marshal Thanom.

Looking Back, Looking Ahead

เตือนสติผู้ปกครอง

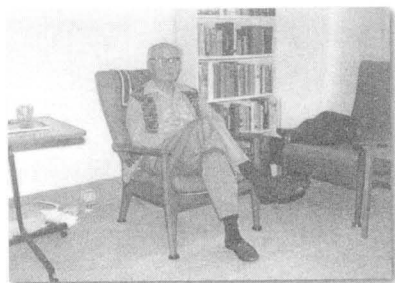
แต่ถ้าหากจะตัดสินใจให้บริษัทอเมริกันที่หนึ่งพิมพ์ธนบัตรไทยต่อไปแล้ว ผมก็จะอยู่รับราชการต่อไปไม่ได้ เพราะผู้จัดการได้มาปรึกษาผมและท่านรัฐมนตรีว่าการคลัง เป็นบริษัทที่เลวจริงๆ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีกล่าวแก่คุณพระบริภัณฑ์ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า ไอ้ลูกศิษย์คุณพระนี่มันจองหองจริง คำหนึ่งมันก็จะลาออก สองคำมันก็จะลาออก คุณพระท่านก็ได้ตอบแทนผม ผลสุดท้ายคณะรัฐมนตรีลงมติตามรายงานของผม

เหลือवल้ง แลหน้า

A Sincere Reminder to the Elders

If the decision is maintained to let this American company print the Thai currency notes, then I can no longer remain in my position because the manager [of the American company] has rudely belittled the Minister of Finance and I. It is really a bad company. Field Marshal Phibunsonggram, the premier, said to Khun Phra Boripan, "Your student is really arrogant, always threatening to resign." Khun Phra defended the case on my behalf. In the end, the cabinet voted in favor of my recommendation.

Looking Back, Looking Ahead

18

Thanetong

ยังจนใจไม่รู้ยู่หนึ่งข้อ
ท่านปรารมภ์ผมก็เห็นเด่นประเทือง
ตัวอย่างเช่นเป็นรัฐมนตรี
อย่าข้องเกี่ยวเที่ยวรับทำเป็นกรรมการ
ผมสงสัยไม่แจ้งจิตกิจ “การค้า”
กิจ “ธนาคาร” ท่านผู้ใหญ่จะไม่เกี่ยว

จอมพล ถ.ท่านแถลงแจ่มเป็นเรื่อง
ว่าใครเฟื่องเป็นผู้ใหญ่ในราชการ
ไม่ควรมี “การค้า” มาสมาน
สมาจารชื่อนี้ดีจริงเจียว
หมายความว่ากิจใดบ้างยังเฉลี่ย
หรือจะเหนียวรั้งไว้ไม่นับ “ค้า”

สุนทรพจน์ งานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปี

ของสมาคมธนาคารไทย, ๒๕๐๗

I am still dumbfounded by one issue. Field Marshal T. gave a statement on it. I agree with what he said. He declared that anyone who holds a high official position such as a cabinet minister should not be involved in “commerce”. That official should not serve as a director [of a company or corporation.] I agree that this is the right way to behave. But I am not completely sure what activities are included as part of “commerce”. Does it also entail banking?

Address at the Annual Dinner of the Thai Bankers Association, 1964

สำหรับหมู่บ้านไทยเจริญของเรา ก็มีสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษอยู่เป็นอันมาก แต่ผมว่าอะไรก็ไม่ร้ายเท่าพิษของความเกรงกลัว ซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจขู่ขู่ และการใช้อำนาจโดยพลการ(แม้ว่าใช้ในทางที่ถูก) เพราะความเกรงกลัวย่อมมีผลสะท้อนเป็นพิษแก่ปัญญา เมื่อปัญญาเป็นพิษแล้ว ในบางกรณีก็กลายเป็นอัมพาต ใช้อะไรไม่ได้ บางกรณียิ่งร้ายไปกว่านั้น ปัญญาเกิดผิดสำแดง อัดอั้นหนักๆ เข้า เกิดระเบิดขึ้น อย่างที่เกิดมีมาแล้วในหมู่บ้านอื่นๆ หลายแห่ง

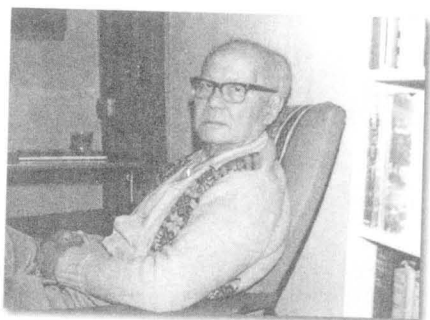
จดหมายของนายเข้ม เย็นยิ่ง

เรียนนายท่าน เกียรติทอง ผู้ใหญ่บ้านไทยเจริญ, ๒๕๑๕

Our Thai Charoen village has an environment that is filled with many toxic pollutants. But I think nothing is as toxic as the poison of fear that emerges from the intimidation or the abuse of power (no matter how well intentioned) by authority. This is so because fear is poisonous to the intellect. Once the intellect is poisoned, it may suffer from paralysis. Worse, it may become over-pressured and explode like we have witnessed in numerous other villages.

Letter from Nai Khem Yenying to Nai Dhamnu Kiatikong, Head of Thai Charoen

Village, 1972

การเปลี่ยนแปลงสังคม

ดูๆ ก็น่าประหลาดอัศจรรย์ที่พวกเราครูบาอาจารย์พยายามอบรมสั่งสอนศิษย์ให้นิยมเสรีประชาธิปไตย และให้รังเกียจลัทธิเผด็จการของคอมมิวนิสต์ ซึ่งขัดกับหลักประชาธิปไตย แต่พอศิษย์เราจะปฏิบัติตามหลักเสรีประชาธิปไตย เราก็กังหนัดไว้ซักก่อน ครูบาอาจารย์สั่งสอนศิษย์ให้รู้จักคิดอ่านใช้เหตุผลด้วยตนเอง ครั้นศิษย์ใช้ความคิดเป็นอิสระขึ้น เรากลับไปเกรงว่าศิษย์จะคิดล้างเรา ครูบาอาจารย์สั่งสอนให้ศิษย์วิจยพิจารณาภาวะสังคม เพื่อใช้วิชาและสติปัญญาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น ครั้นศิษย์เล็งเห็นชัดว่า สังคมมีความบกพร่อง และประสงค์จะประท้วงความบกพร่องของผู้ใหญ่ในสังคม เรากลับเกิดความเกรงกลัว... ดูประหนึ่งว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีหน้าที่จะสร้างศิลปวัตถุอันวิจิตรตระการตา แต่พอก่อๆ ขึ้นจะเป็นรูปเป็นร่าง เรากลับทำลายให้พังพินาศไป

ความชอบธรรมในมหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑

On Social Change

It seems remarkably strange that we, professors, are attempting to teach our students to favor liberal democracy and hate totalitarian communism, which is antithetical to the principles of democracy, for when our students want to act according to the principles of liberal democracy, we discourage them. Professors teach their students to think rationally for themselves. But when the students begin to think independently and liberally, we end up fearing that they will destroy us. Professors teach their students to examine and analyze the social situation and to use their expertise and wisdom to make society better. But when the students clearly perceive that society has numerous defects and seek to protest against the foibles of those in power, we become apprehensive. It seems that professors have the responsibility to engender spectacular works of art, but at the moment when their feats begin to take shape, they end up destroying their works.

Legitimacy in the University, 1971

24

Doc Smith

การเปลี่ยนแปลงสังคมไม่ว่าจะเป็นไปในทางเจริญหรือทางเสื่อม ย่อมนำความระส่ำระสายมาสู่สังคมนั้นบ้าง ปัญญาชนที่สุขุม ย่อมพยายามคิดอ่านให้การเปลี่ยนแปลงนั้นไปในทำนองเจริญ และให้ระส่ำระสายเพียงน้อย เท่าที่จำเป็นตามธรรมชาติ ในการนี้นอกจากจะใช้ปัญญาคิดแล้ว ต้องใช้ปัญญาปฏิบัติด้วย จึงจะมีโอกาสไปสู่ความเจริญ ข้อที่แน่นอนอยู่ข้อหนึ่ง คือการต้านทานไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงเลยตามสภาวะของโลกที่หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงระส่ำไปตลอดเวลา และการจำกัดพลังของปัญญา การมุ่งแต่จะใช้พลังอันเกิดอาวุธ อำนาจ และทรัพย์สินนั้นแหละ เป็นหนทางตรงลงสู่ความเสื่อมของสังคมอย่างไม่ต้องสงสัย

คำนำ ปัญญาชนกับอนาคตของสังคมไทย, ๒๕๑๗

Any social change, whether it leads to progress or deterioration, inevitably brings about varying degrees of unrest in society. The prudent intellectual naturally attempts to bring about progress with as little social disruptions as possible. In so doing, wisdom must be cultivated in both conceptualization and practice. An irrefutable fact is the existence of countervailing forces that are against changes in the continuously changing world and that blunt the power of wisdom. [These forces] single-mindedly rely on power that is derived from weaponry, authority, and wealth, undeniably leading the way to social deterioration.

Preface, Intellectuals and the Future of Thai Society, 1974

ผมอดคิดไม่ได้ว่า ผู้ใหญ่เราช่วยตัวเอง และช่วยเด็กได้ด้วยวิธีที่ศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ ได้สอนเราไว้ วิธีนั้นก็คืออาศัยความรัก ความเมตตา และการปฏิบัติประพฤติดนเป็นตัวอย่าง เมื่อเด็กและผู้ใหญ่มีความรักผูกพันซึ่งกันและกัน พูดจาพอฟังได้ ความรักเป็นอาหารทิพย์เลี้ยงโลก ไม่ว่าเราจะถือกำเนิดมาเป็นชาวพุทธหรือชาวศาสนาอื่นๆ

พุทธศาสนากับการพัฒนาชาติ, ๒๕๑๔

I cannot help thinking that adults may help themselves and children according to the way that Buddhism and other religions have taught us. That way depends on love, *metta*, and exemplary personal conduct. Once children and adults love and are bound to one another there will be less frictions in their discourse. Love is the magical potion that nurtures the world. It does not matter whether we are born into Buddhism or other religious traditions.

Buddhism and National Development, 1971

ผู้ใหญ่นำปัญหาไว้ให้เยาวชนรุ่นเขา ผู้ใหญ่เอะอะก็จะรบราฆ่าฟันกัน ทำสงครามกัน ผู้ใหญ่สร้างปัญหาทางสังคมไว้มาก ทำให้มีคนมั่งมีเกินไป คนจนเกินไป ผู้ใหญ่จัดชั้นวรรณะเรื่องผิวจนเป็นสงครามระหว่างผิว ผู้ใหญ่ เสพสุราได้ แต่ห้ามเยาวชนสูบกัญชา ซึ่งเป็นพิษน้อยกว่าสุราเป็นไหนๆ ผู้ใหญ่เคียดแค้นกัน แต่พวกเขาให้เยาวชนรักกัน และผู้ใหญ่พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง เยาวชนจึงหมดที่พึ่งเสื่อมศรัทธาล้นนับถือ แม้ว่าเราจะไม่เห็น ด้วย และไม่ศรัทธาต่อลัทธิของฮิปปี้ แต่คงจะมีน้อยคนนักที่สามารถโดย สุจริตใจที่จะปฏิเสธเสียโดยสิ้นเชิงว่า ข้ออ้างของฮิปปี้ไม่มีมูลแห่งความจริง

ความรับผิดชอบของผู้ใหญ่, ๒๕๑๒

The elders create problems for their young people. The elders are prone to resort to violence—to wage war against one another. The elders create a lot of social problems, making some people too rich and others too poor. The elders stratified society based on skin colors. The elders are allowed to consume alcohol but prohibit the young people from smoking marijuana, which is a lot less dangerous than alcohol. The elders are vengeful while the young people love one another. And the elders are hypocritical. Therefore the young people have no one to depend on and lack faith in and respect for the elders. Although we may not uphold this hippie worldview, only a few of us can honestly dismiss that the argument of the hippies is without a kernel of truth.

The Responsibility of the Elders, 1969.

หน้าที่ของพวกเราที่มีบุญวาสนา มีความคิดความอ่าน หน้าที่ของพวกนิสิตนักศึกษาพลังใหม่ของเรา นั้น จะต้องพากันไปทำสิ่งที่ควรทำ คือ พยายามที่จะพัฒนาชนบทเพื่อให้การเกษตรของเราดี และเพื่อให้คนในชนบทที่ยากจนนั้น ได้กลับคืนมีสภาพที่ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนนี้ ที่ดินต่างๆ ที่เขาเคยเสียไป ก็พยายามที่จะเรียกคืนกลับมา เพื่อให้ได้ถือเป็นกรรมสิทธิ์ และเขาจะได้ภาคภูมิใจมีความสุข ทำไรไถนา...จะเป็นด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งก็แล้วแต่ การที่จะทำเช่นนี้ย่อมจะทำได้สะดวก ถ้ารัฐบาลของเรากายภาคหน้า จะเป็นรัฐบาลประชาธิปไตย สนใจจัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎรโดยแท้จริง

แนวใหม่ในการพัฒนาประเทศ, ๒๕๖๗

As people who have merits, good fortune, and fair mental faculties, our duty, along with that of our young-blood students, is to guide one another to fulfill what is obligatory [of us]; that is, developing the rural areas so that our agriculture is productive, so the poor people will have a living condition that is better than the one before. Attempts must be made to restore to them the numerous plots of land that they have lost. Owning lands, they will feel proud and will enjoy happiness while farming and tilling their plots of land.... No matter how we realize it, such action will be facilitated if our future government is a democratic one that is truly interested in eliminating hardships and improving the livelihood of the citizens.

Alternative Ways of Developing the Country, 1๙74

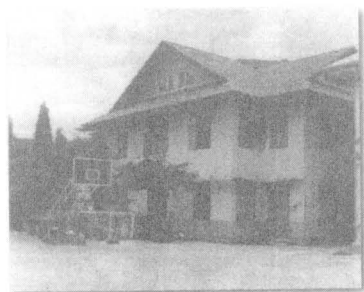

ไม่ว่าปัญหาทางเศรษฐกิจก็ดี ปัญหาทางสังคมก็ดี หรือปัญหาทางการเมืองเกี่ยวกับประชาธิปไตยก็ดี ถ้าหากว่าเราจะคิดแนวใหม่แล้ว คิดจะแก้ด้วยแนวใหม่แล้ว เราจะต้องอาศัยใช้พลังใหม่ของเราให้เป็นประโยชน์จริงๆ เราจะต้องอาศัยความเคารพระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง และไม่ว่าประชาชนจะมีการศึกษาต่ำเพียงใด จะยากจนสักเพียงใด ผมเห็นว่าหลักสำคัญในการที่จะอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุข ก็คือการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์แต่ละคนนั้น

แนวใหม่ในการพัฒนาประเทศ, ๒๕๑๗

Whether it is an economic, a social, or a political—concerning democracy—problem, if we think in an alternative manner and if we want to solve [the problem] in an alternative way, we must really make good use of our new found power. We must rely on the respect between the authority and the governed. And no matter how poorly educated or destitute the people are, I feel that it is important to live together in peace; that means respecting the rights and human dignity of each and every person.

Alternative Ways of Developing the Country, 1974

ถ้าเราไม่สามารถเจียดเงินมาเพื่อการศึกษา ก็ไม่น่าจะสามารถเจียดเงินไปสำหรับเรื่องอื่น เพราะปัญหาอื่นๆ เช่น ภัยคอมมิวนิสต์ อันธพาล อาชญากรรม ภัยรุม การปกครองประชาธิปไตย หรือแม้แต่การเศรษฐกิจ และการผลิตต่ำ ปัญหาเหล่านี้จะป้องกันแก้ไขไม่ได้ ถ้าเราไม่ยอมลงทุนในสิ่งที่ประเสริฐที่สุด คือคน

การศึกษา, ๒๕๐๘

If we fail to allocate money to education we will probably not be able to allocate funds for other purposes because problems such as the threat of communism, gangsterism, crimes, adolescence, democratic governance and even economic performance and low productivity...cannot be prevented or solved if we do not invest in the noblest of all things: human beings.

On Education, 1965

ในไม่ช้าเราจำเป็นต้องมีสหภาพกรรมกรขึ้น เพื่อรักษาประโยชน์
ของกรรมกรเอง ที่ใช้คำว่าจำเป็นนั้นก็เพราะว่า ถ้าเราไม่จัดให้มีขึ้นโดยเปิด
เผย เหตุการณ์ก็จะบังคับให้เกิดมีขึ้นโดยทางลับ และถ้าเป็นเรื่องลับแล้ว
อันตรายและข้อเสียหายจะมีเป็นทวีคูณ

ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย, ๒๕๑๑

Soon it will be necessary to establish a labor union in order to protect
the interests of manual laborers. I use the word “necessary” because if we
do not do so openly or legally, events will push toward the establishment
of a secretive or illegal one, which will be exponentially more dangerous
and detrimental.

Reflections on Developing the Thai Industrial Sector, 1968

ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

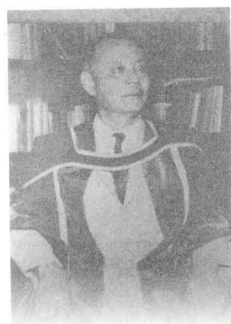
มนุษย์เราเกิดมามีร่างกายและปัญญา สมอง ไม่เสมอกัน... เมื่อเริ่มต้นก็เกิดความอยุติธรรมเสียแล้วเช่นนี้ ก็เป็นหน้าที่ของสังคมที่จะขจัดปิดเป่าความไม่เสมอภาคนั้นให้น้อยลงที่สุดที่จะกระทำได้ ดังที่ประธานาธิบดีแมกไซไซกล่าวไว้ว่า “ใครเกิดมามีน้อย ควรจะได้รับให้มากจากกฎหมาย” ธรรมข้อนี้ก็คือความเมตตากรุณานั้นเอง...ความเมตตากรุณาเป็นธรรมะสำคัญของสังคม เพราะสมรรถภาพอย่างเดียวยาวงจะทำให้เกิดความอยุติธรรม ต้องอาศัยความเมตตากรุณาด้วย สังคมนั้นจึงจะเจริญพัฒนาโดยสมบูรณ์

ศีลธรรมและศาสนาในการพัฒนาชาติ, ค.ศ.๑๙๖๙

Economic Justice

Human beings are born with physical bodies, wisdom, and brains that are not equal. From the very start, there is inequality. Therefore, it is the duty of society to remove or minimize inequalities...As President [Ramon] Magsaysay said, “Those who are born with little should receive a lot from the Law.” This form of justice is *metta karuna*. *Metta karuna* is an important dhamma in society because [unequal] capabilities alone may cause injustices. *Metta karuna* must also be relied upon so that society will meaningfully develop and achieve prosperity.

Morality, Religion, and Development, 1969

เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นสมกับที่จะใช้เป็นหลักการคลังและงบประมาณแผ่นดิน จึงขอร่ายคาถาเรียกหลักการ ๖ ประการข้างต้น มาเทียบใช้เสียใหม่ และถ้ายังไม่พอ ก็จะเติมภาษาอังกฤษเสียให้หลังยิ่งขึ้น คือ

- (๑) หลักการคาดการณ์ไกล (foresight) (๒) หลักประชาธิปไตย (democracy)
 (๓) หลักดุลยภาพ (balance) (๔) หลักสารัตถประโยชน์ (utility)
 (๕) หลักยุติธรรม (equity) (๖) หลักสมรรถภาพ (efficiency)

ผู้เสียภาษีเสียเงินก็เสียใจอยู่แล้ว ถ้ารู้สึกไม่ยุติธรรมยิ่งซ้ำใจใหญ่ ผู้หลักเลียงภาษีอากรก็เป็นผู้ที่ช่วยก่อความอยุติธรรมขึ้น และผู้มีความคิดส่วนมากในประเทศที่เจริญอย่างไทยเวลานี้ คงจะเห็นพ้องกันว่าคนรวยควรเสียภาษีในอัตราสูงกว่าคนจน จึงจะยุติธรรม คนจนจริงๆ นอกจากจะไม่ควรเสียภาษีแล้ว รัฐบาลยังควรจะจ่ายเงินอุดหนุนด้วย เพราะมนุษยธรรมเป็นพี่น้องฝาแฝดกับยุติธรรม

งบประมาณและเจ้าหน้าที่งบประมาณ, ๒๕๐๓

To make them potent and sacred—worthy of being used as the basic principles for the financial and budgetary policies of the country—I shall conjure up the six principles in English.

- (1) Foresight (2) Democracy (3) Balance
 (4) Utility (5) Equity (6) Efficiency

.....

Having to pay taxes, taxpayers already feel sadden. They will feel even worse if they perceive injustices [in society]. Tax evaders also contribute to the development of injustices. Most people in civilized lands like the Thai country may agree that the rich must pay taxes at higher rates than the poor—in the name of justice. Aside from being exempted from taxation, the government must also provide the really poor people with social welfare because humanitarianism is the twin brother of justice.

รัฐบาลจำเป็นจะต้องเคารพในความเป็นมนุษย์ของเอกชน เคารพในศักดิ์และสิทธิแห่งเอกชน ที่จะริเริ่มดำเนินการได้ด้วยตนเอง ที่จะดำเนินการกิจการของเขาไปได้โดยปราศจากข้อกีดขวางในทำนองถูกเบียดเบียนแย้งซึ่งหรือห้ามปรามด้วยเอกสิทธิ์อื่นไม่ชอบธรรม

ข้อคิดในการพัฒนาเกษตรกรรม, ๒๕๑๐

The government is required to respect the human dignity and the right to start and administer free enterprises of private citizens. They must not face obstacles in terms of plunder, seizure, or restrictions due to vested interests.

Some Thoughts on Agrarian Reforms, 1967

ข้อที่ควรคำนึงข้อหนึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศคือ เราจำเป็นต้องให้บ้านเมืองของเราเจริญขึ้นชนิดที่มีเสถียรภาพ มีหลายประเทศที่กำลังพัฒนาอยู่ และพยายามที่จะใช้วิธีการต่างๆ ให้ก้าวหน้าไปได้รวดเร็ว โดยไม่คำนึงถึงเสถียรภาพทางการเงิน ผลการพัฒนาแบบนั้นก็คือ ในที่สุด ไม่สามารถจะพัฒนาได้ตามความมุ่งหมาย

.....

แต่ข้อที่ควรคำนึงอีกข้อหนึ่งก็คือ นอกจากเราจะพยายามให้ส่วนรวมของเราเจริญก้าวหน้าขึ้นไปในอัตราซึ่งจะไม่ควรน้อยกว่าปีละ ๘% แล้ว ควรจะพิจารณาต่อไปว่า เราควรที่จะให้ความยุติธรรมแก่สังคมในภาคต่างๆ ของประเทศไทยเราได้เพียงใด เฉพาะอย่างยิ่งสมควรที่จะพยายามให้ภาคที่แร้นแค้นและยากจนกว่าภาคอื่นๆ ได้รับการทุ่มเทการลงทุนให้มากขึ้น

ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

One thing we must always keep in mind about national development is that we must bring prosperity along with stability to our country. Many developing countries are using various ways to push ahead at the fastest pace without paying due consideration to financial stability. The end result of this strategy of development is the inability to reach the desired goal.

.....

Another important factor we must remember is that aside from maintaining an annual economic growth rate of approximately 8 percent, we must explore ways to ensure justice in the provincial societies of the country. This is especially true for the poorest regions. They must receive a larger share of investment and concern.

Some Reflections on the Contemporary Economic Situation of the Thai Nation

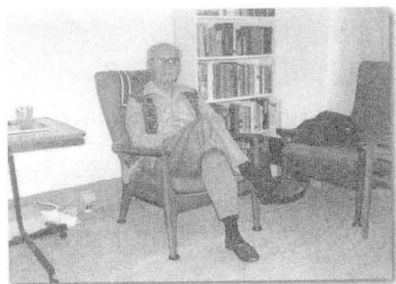

สำหรับนักเศรษฐศาสตร์อย่างผม ผู้มีหน้าที่ในเรื่องเศรษฐกิจการเงินเบื้องต้น เราได้รับประโยชน์เหลือล้นจากข้อสะกิดใจจากท่านสิทธิพร นักบุกเบิกเกษตรว่า เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาเป็นของจริง อนาคตของเกษตรกรไทยเป็นเรื่องที่จะต้องทะนุถนอมอย่างระมัดระวัง

อนุสรณ์ ม.จ.สิทธิพร กฤดากร, ๒๕๑๔

Economists like myself—those who are primarily responsible for economics and finance—are indebted to Prince Siddhiporn, a pioneer in the field of new agrarian practices, for raising a touching matter:— “Money and gold are illusory. Rice and fish are real.” The future of Thai farmers is an issue that must be carefully nurtured and protected.

A Eulogy on Prince Siddhiporn Kritdakara, 1971

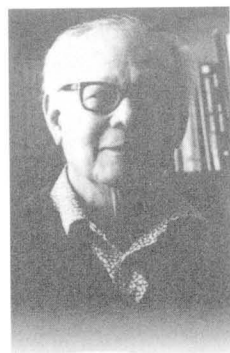

เราควรกระจายรายได้ให้สม่ำเสมอขึ้นนั้น ในข้อนี้รู้สึกที่เราบกพร่องอยู่มาก แต่ไม่ใช่จะบกพร่องในปีสองปีนี้ เราบกพร่องตลอด ๓๐-๔๐ ปีที่แล้ว เราไม่ได้มุ่งพัฒนาให้เกิดรายได้สูงขึ้นในท้องถิ่นที่ควรจะสูงขึ้น...ไม่ว่าเราจะพัฒนาที่ไหนๆ กรุงเทพฯ ได้ผลพลอยได้เสมอ และมากกว่าที่อื่น เพราะฉะนั้นผมรู้สึกว่า ถ้าเราต้องการจะพัฒนาประเทศให้สม่ำเสมอขึ้นนั้น สองอันที่กรุงเทพฯ สักพักหนึ่งละก็คงจะดี (แต่ถึงอันอย่างไรก็อันไม่อยู่) ไม่จ่ายเงินให้กรุงเทพฯ เสียบ้าง ไปจ่ายที่อื่นให้มากขึ้น อาจจะได้ผลบ้าง

ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจของประเทศไทย, ๒๕๑๑

On the issue that we must fairly distribute the national income, I feel that we are greatly deficient. We have been deficient on this matter not in the past 1-2 years but have been continuously so for 30-40 years. We did not focus on increasing the income of the regions that are in need of such increase. No matter where development takes place, Bangkok always benefits—and more so than the other regions. Thus I feel that if we want to develop the country with equality, [we must] attempt to temporarily contain [development in] Bangkok. (It is impossible to absolutely contain Bangkok.) Sometimes we must not allocate money to Bangkok. Giving other regions more money can be beneficial.

General Characteristics of Thai Economy, 1968

๗๐๐ ๐๖.๗๗๗

ผมเสียดายที่รู้สึกรู้ว่าได้บกพร่องไปในการพิจารณาเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ คือ ดูแต่ความเจริญเติบโตของส่วนรวมเป็นใหญ่ ไม่ได้เฉลียวถึงความยุติธรรมในสังคม ขอนี้จึงพยายามแก้ด้วยวิธีพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง

.....

อาจารย์บางท่านบอกว่าถ้ามีแต่เอาใจใส่เรื่องความยุติธรรมทางสังคมจะทำให้ประเทศในส่วนรวมเจริญช้าลง ฉะนั้นจึงควรพัฒนาเศรษฐกิจเสียก่อน ถึงคนมีจะมีมากขึ้น คนจนจะจนลงก็ตาม ในไม่ช้าความเจริญก็จะลงมาถึงคนจนเอง เราได้ใช้วิธีนี้มา ๒๐-๓๐ ปีแล้ว ปรากฏว่าไม่ได้ผล

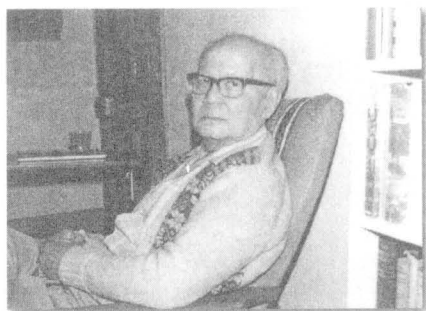
เหลียวหลัง แลหน้า, ๒๕๑๙

I regret that there has been some negligence in reviewing the economic situation of the country. Namely, we have concentrated on [promoting] the overall growth and have not thought about justice in society. So I tried to rectify this error by seriously developing the rural areas.

.....

Some professors have said that paying too much attention on social justice will slow down the progress of the country as a whole. Therefore we should first develop the economy because even though the rich will get richer and the poor poorer, progress will eventually trickle down to the poor. We have relied on this method for 20-30 years now without seeing any positive result.

Looking back, Looking Ahead

(๑๑) มีอีกกรณีหนึ่งที่ต่างคนก็อาจต่างใจกัน คือการเลือกระหว่างเงินได้กับความสบาย บุคคลหนึ่งอาจจะเลือกข้างความสบายมาก โดยได้เงินน้อย แต่อีกคนหนึ่งอาจจะเลือกไปในทำนองตรงกันข้าม การที่จะกำหนดว่าชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องการอะไรบ้าง ตั้งแต่ปัจจุบันไปจนถึงปี ๑๙๘๐ จึงจะเป็นการเลือกถูกลักษณะ “คุณภาพสูงของชีวิต” นั้น เป็นปัญหาที่จะตัดสินใจได้เด็ดขาดหาได้ไหม

.....

(๑๒) ระหว่างความสบายกับการทำงานก็เช่นเดียวกัน ควรจะชี้ให้ได้ดูอันเหมาะ...ในสังคมที่ชวนชวยเอาแต่เงิน ในนิวยอร์ก โตเกียว หรือแม้แต่กรุงเทพฯ การทำงานเกินตัว ความวิตกกังวลจนเกินไป และความเร่งรีบแห่งจังหวะชีวิตย่อมเป็นศัตรูต่อสุขภาพและความชื่นบาน บุคคลใดเลือกทำงานน้อย บุคคลนั้นย่อมได้รับผลโดยตรง คือมีรายได้น้อย ถ้าเขาเลือกเช่นนั้น เขาก็น่าจะทำได้โดยเสรี ไม่ควรจะได้รับ การเหยียดหยามหรือประณามต่อหน้าธารกำนัล หรือลงโทษ ผมไม่เห็นด้วยกับการเกณฑ์แรงงานแบบนี้ ไม่ว่าจะได้ขึ้นที่ใด และไม่ว่าจะได้ผลดีมีผู้สรรเสริญมาแล้วก็ตาม

ข้อคิดเรื่องการพัฒนาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับ ค.ศ. ๑๙๘๐

(11) There is another case where the people may be of different minds; that is, having to choose between money and complacency. Some may prefer complacency despite acquiring little money. Others may choose otherwise....A “high standard of living” is not an easy thing to determine.

.....

(18) The same logic applies to the choice between leisure and work. There should be a balance [between the two]. In a society that covets money only—New York City, Tokyo, or even Bangkok—there are many enemies of good health and cheerfulness such as anxiety, over-strenuous work, etc. Anyone who prefers leisure will suffer from a direct consequence; that is, a low income. But that person should have the liberty to choose so. That person should not be belittled or blame in public. I do not believe in forced labor in the name of the collective good, no matter how beneficial and praiseworthy it may be.

Reflections on Development in Southeast Asia for 1980

56

Dr. Rosen

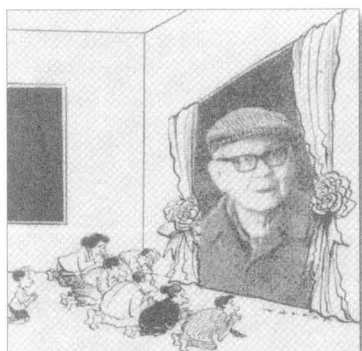

บุคคลที่มีความสามารถในกิจการค้า หรือทำงานใดก็ตาม ทำให้มีรายได้ส่วนตัวมากมาย หรือมีทรัพย์สินสมบัติเป็นมรดกตกทอดมา แม้ว่าจะได้รับมาโดยสุจริต ถ้าไม่ได้ทำให้ทรัพย์สินนั้นเกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวมแล้ว ถือว่าไม่ถูกหลักธรรมะในทางเศรษฐกิจ การที่กล่าวเช่นนี้เพราะมีความเข้าใจว่า การที่บุคคลผู้มีทรัพย์สินมากมาย นำเงินนั้นมาลงทุนทำงานให้เกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้ปฏิบัติถูกตามหลักธรรมะแล้ว เพราะได้ช่วยส่งเสริมให้ประเทศมีเศรษฐกิจดีขึ้น โดยบุคคลผู้นั้นไม่ได้รับประโยชน์แต่เพียงผู้เดียว บุคคลอื่นๆ ก็ได้รับประโยชน์จากเงินนั้นด้วย และถ้าบุคคลผู้มีทรัพย์สินนั้น ได้พยายามที่จะจัดสรรให้ตัวเองได้รับประโยชน์จากเงินนั้นเท่าเทียม หรืออยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับที่บุคคลอื่นๆ จะได้รับ ก็นับว่าได้ทำถูกหลักธรรมะนั้น โดยแท้จริง

ธรรมะในด้านเศรษฐกิจ, ๒๔๙๖

If individuals who are talented in commerce or in any field of employment that brings a sizeable personal income or those who have inherited valuable heirlooms...do not use their possessions for social benefits, then they have not upheld dhamma in the economic sense.... Individuals that invest their money for social purposes are practicing dhamma. This is because in using their money to benefit society...they are also benefiting others, not only themselves. And if wealthy individuals make sure that the others also have an approximately equal amount of money, then their action will be truly in line with dhamma.

Dhamma in Economics, 1953

เศรษฐศาสตร์ที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง

เศรษฐศาสตร์ที่มีมนุษย์เป็นสาระ กำลังคนสำคัญกว่ากำลังเงินยิ่งนัก เพราะการสะสมวิชาความรู้และการระดมให้วิชาแก่ประชาชนของเรานั้น มีผล เป็นการยั่งยืนแก่นาคต ส่วนกำลังเงินนั้น ...(แต่) แม้ว่าจะเดือดร้อน ชัดสน เงินนั้น เรายังขอหยิบขอยืมผู้อื่นเขามาได้ การยืมเงินนั้นง่าย เพราะเงินพูด ได้ทุกภาษา แต่การยืมคน คนพูดได้อย่างมากก็ไม่กี่ภาษา

ความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ, ๒๕๐๙

Human-Centered Economics

The power or capability of human beings is much more crucial than the power or capability of money because the accumulation of wisdom and the dissemination of knowledge to the people have impacts on the stability of the future. The power of money [is more circumscribed.] Even when we face a shortage of money we can always borrow money from others. Borrowing money is easy because money is able to speak many different languages. But obtaining the service of a person [is much more difficult.] At best, a person is able to speak only a few languages.

Ethical Responsibility is Necessary for National Development, 1966

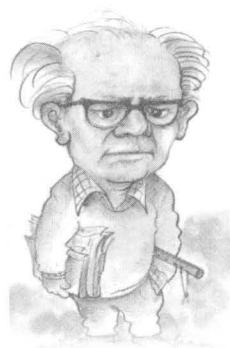

การละเลยและดูแคลนต่อคุณค่าของแรงงาน และความคิดริเริ่ม
ของประชากรทั่ว โดยมุ่งแต่เรื่องชาตินิยมอย่างผิดๆ หรือเห็นแก่ประโยชน์
ของส่วนตน แบบเห็นแก่ตัวถ้อยเดียว พูดสั้นๆ ก็คือ ถ้าเรตัดความโลภ
ความเห่อเหิมทะเยอทะยานส่วนตัว และความเห็นแก่ตัวออกเสียแล้ว
อาทิตย์ก็จะฉายแสงแจ่มมาส่องโลกอันไม่ค่อยจะสมบูรณ์ของเราได้

ปัญหาและลำดับในการพัฒนา, ๒๕๐๘

[We must not] neglect or look down on the value of labor and the
initiatives of the citizens because of misplaced nationalism and self-
centeredness. In short, if we eliminate greed, arrogance, and selfishness the
sun will brighten and warm our imperfect world.

Problems and Priorities of Development, 1965

ความยุติธรรมในสังคม มีความหมายกว้างกว่าการกระจายรายได้ หรือการกระจายทรัพย์สิน เพราะความสุขไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพย์สินอย่างเดียว ในระบบสังคมที่ผู้หญิงแพ้เปรียบผู้ชาย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม ก็ต้องแก้ไขระบบ เครื่องมือหากิน ถ้าใครไม่มีก็ต้องหยิบยื่นให้ การศึกษา การอนามัย และอาชีพเป็นเรื่องที่จะต้องให้แก่มนุษย์ทุกคน ความยากจนทำให้มนุษย์เสื่อมค่าของความเป็นมนุษย์ เรามีหน้าที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งนั้นแล

ดู สังคมไทยและอนาคตของไทย, เหลียวหลัง แลหน้า

Social justice covers a far greater scope than the distribution of income or wealth because happiness is not dependent on wealth alone. In a social system where women are at a disadvantage to men the system must be rectified in order to foster justice in society. Tools of trade must be found for anyone who does not have them. Education, healthcare and employment are things that must be given to every human being. Poverty robs man of his human qualities. We have the duty to help each other out.

Looking Back, Looking Ahead

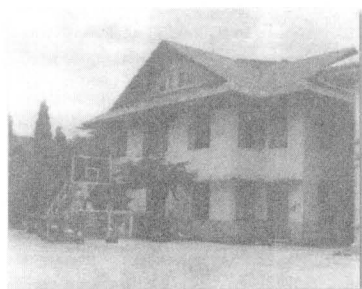

(สินเชื่อชนบทและสินเชื่อเกษตรนั้นควรแพร่หลายต่อไป) การช่วยพัฒนาชนบท ก็เป็นการช่วยท่านทั้งหลายในระยะยาว บ้านเมืองซึ่งชนบทเจริญขึ้นจะมีความสุขได้ดีกว่าบ้านเมืองอันเต็มไปด้วยชนบทที่ยากจน นอกจากนั้นยังเป็นการแสดงความเมตตาเพื่อแผ่แก่เพื่อนร่วมชาติ ในทำนองที่ดีกว่าและประเสริฐกว่าความเมตตาเพื่อแผ่แก่ตนเองและเครือญาติฝ่ายเดียว

สุนทรพจน์ของผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๑

[Rural and agricultural credits ought to be further expanded] because in helping rural rehabilitation, we are in fact helping ourselves in the long run. A nation with a prosperous countryside has a better chance for peace than a nation where poverty prevails outside the cities. Furthermore, this act will serve as evidence for the sense of solidarity among compatriots, and for the right sort of compassion and kindness that are far nobler and superior to the narrow kindness that one has for oneself and for one's kin.

Address by the Governor of the Bank of Thailand, 1968

นอกจากข้อธรรมะที่อาจจะโต้แย้งกันได้ คือทรัพย์สินเงินทองมักจะชักนำให้คนทำบาปแล้ว (อีกประการหนึ่ง) ยังเป็นความจริงด้วยว่าเงินไม่สามารถซื้อความสุขและความชื่นบานได้ ฉะนั้นผมจึงถือเป็นยุติได้ว่า ในชุมชนของเรานั้นไม่จำเป็นที่คนใดคนหนึ่งจะร่ำรวยเกินหน้าคนอื่นไปมากนัก เพียงแต่ให้มีรายได้พอกินพอใช้สำหรับการครองชีพของตนและครอบครัว เฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาของบุตรก็พอแล้ว

ข้อคิดเรื่องการพัฒนาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับ ค.ศ. ๑๙๘๐

Aside from the dhammic principle that is debatable—possessions and wealth often incline people to sin—another factor is also true: money cannot buy happiness and cheerfulness. Thus I can conclude that in our community being very rich or far richer than the others are is not necessary. It is enough only to have sufficient money to live our lives and nurture our families, especially to educate the children.

Reflections on Development in Southeast Asia for 1980

เศรษฐกิจการเงิน

เงินเลวย่อมขับเงินดีออกจากตลาดธนบัตรเลวไม่ว่าใครจะเป็นผู้พิมพ์
 ย่อมขับธนบัตรดีออกจากตลาด ลินเชื่อที่เลว ย่อมขับการธนาคารจากตลาด
 ระบบผูกขาดที่เลว ย่อมขับสมรรถภาพและความสัตย์สุจริต ออกจากอุตสาหกรรมและการค้า นโยบายเศรษฐกิจและการเงินที่เลวนั้น ย่อมขับอะไรๆ
 ทั้งหมดที่ดีออกจากทุกสิ่งทุกอย่าง

สุนทรพจน์ งานเลี้ยงอาหารกลางวัน ธนาคารแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๐

Monetary Economics

Bad money, we know, drives good money out of circulation. Bad
 currency notes, wherever they are printed, drive good currency notes out
 of business. Bad monopoly drives efficiency and honesty out of industry and
 trade. Bad economic and monetary policy would drive anything decent out
 of, well, out of everything.

Address at the annual luncheon of the Thai Bankers Association, 1967

(๒) บางธนาคารยังให้กู้ยืมหนักไปในทำนองปรนเปรอบริษัทในเครือหรือเครือญาติจนเกินไป น่าจะแก้ไขโดยเร็ว เพราะท่านก็รู้อยู่แล้วว่าการทวงหนี้จากเครือญาติก็ดี จากภรรยาหรือสามีก็ดี ทวงได้ยากที่สุด ยิ่งทวงหนี้จากตนเองด้วยแล้ว หมดหวัง

(๓) ในระยะสองสามปีที่แล้ว ธนาคารพาณิชย์บางธนาคารใช้เงินให้กู้ยืมหนักไปในทำนองเก็งกำไร ไม่ก่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจแห่งชาติ เช่น ให้กู้ยืมเงินไปลงทุนในที่ดิน และการก่อสร้างอาคาร ซึ่งทำให้เงินไปจมอยู่ระยะยาวนาน ถ้าต่อไปในปีสองปีข้างหน้า รัฐบาลต้องจ่ายเงินมากขึ้น สินเชื่อภาคประชาชนที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยไป จะต้องถูกจำกัดลง ธนาคารที่หลวมตัวไปเช่นนี้ จะทรงตัวไว้ได้ยาก และจะกระทบถึงระบบธนาคารทั้งระบบ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องขอความร่วมมือช่วยกันยับยั้งการขยายตัวของธุรกิจประเภทนี้

สุนทรพจน์ งานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปีของสมาคมธนาคารไทย, ๒๕๑๑

(2) Some bankers still excessively favour their own kinsmen and their own family businesses in channelling their loans and credits. This must also be redressed immediately. We all know very well that our friends and relatives, our wives or husbands are the most difficult people to get to repay loans to us. As to getting us to repay ourselves—what a hope !

(3) In the past few years, some banks have unduly concentrated on loans for speculative activities which do not contribute to the national economic advancement, e.g. investment in land and in certain kinds of buildings. Such loans by their nature could not be repaid within a reasonable time. If during the course of the next years, increased public expenditure leads to the necessity of private credit restriction, these banks will find themselves hard hit and the whole system will suffer. The Bank of Thailand finds it necessary to seek your serious cooperation in arresting and reversing this speculative tendency.

ประเทศไทยเรา...มีการพิจารณาถึงการเงิน การธนาคารอยู่ตลอดเวลา เหตุการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่เหมือนกับการสอนวิทยาศาสตร์ที่เราจะเอากฎของนิวตันมาว่า นิวตันว่าไว้อย่างไรก็เป็นไปตามนั้นจนกระทั่งปัจจุบันนี้ แต่ส่วนทางสังคมศึกษา เราจำเป็นที่จะต้องศึกษาค้นคว้าให้ทันที่กับข้อเท็จจริงใหม่ๆ อยู่เรื่อยๆ

ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจของประเทศไทย, ๒๕๑๑

Our Thai country has consistently been reexamining its monetary and banking policies. Social and economic conditions are always changing. Unlike teaching science where we can always rely on the Newtonian law—what Newton said back then are still applicable now—in the social sciences we always have to be conducting researches to keep up with current realities.

General Characteristics of the Thai Economy, 1968

ความถูกต้องเป็นธรรม

อีกไม่ช้าเราหวังจะได้รับยกย่องเป็นเศรษฐศาสตรบัณฑิต เราได้อธิบายโอกาสรับและแสวงหาวิชาความรู้ที่จริงที่แน่นแฟ้น สมกับที่จะเป็นบัณฑิตจริงๆ หรือ หรือเราจะเกาะโชคให้น้ำชื้อบัณฑิตมาสู่เราโดยภายในสมองของเราหลงอยู่ มีแต่ความท่องจำบวกด้วยโชค? เราได้อธิบายโอกาสหรือเปล่าที่จะฝึกฝนความคิดของเราด้วยการอ่าน การฟัง การคิดทบทวนและการสร้างพลังแห่งความคิดของมนุษย์ขึ้นแก่ตัวเรา? เราจะถือโอกาสหรือไม่ ที่จะปักเข็มแห่งความคิดของเราไปสู่ทิศแห่งธรรมะ ซึ่งเป็นทิศเดียวที่มีความสว่างแห่งชีวิตและเกียรติ? เรามีเครื่องมือพร้อมในวันนี้ เรามีโอกาสเดียว...เสียดยโอกาสนี้

อนุสรณ์เศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์, ๒๕๐๙

Righteousness and Justice

Soon we all hope to be honored with a bachelor degree in economics. Have we taken the opportunity to acquire and seek real and solid knowledge that is worthy of our bachelor degree? Or have we relied on luck to bring this honor to us? When actually inside our brains there is hollowness, there is only knowledge that is derived from rote learning and luck? Have we taken the opportunity to sharpen our minds by reading, listening, reflecting, and cultivating creativity inside us? Have we taken the opportunity to point the pin of our thoughts at the direction of dhamma, which is the only direction where the nobility of life and honor resides? Today we are all equipped with all the necessary tools. We only have one chance.... [It is] deeply unfortunate to miss this opportunity.

Thammasat University, 1966

แต่ถ้าจะมีผู้แสดงสดซักถามปัญหาว่า มีบุคคลบางท่านซึ่งประพฤติธรรมแล้ว ไม่เห็นได้รับความป้องกันอารักขาจากธรรมะนั้นเลย ในโลกนี้มีความอยู่ดีธรรมอยู่เป็นอันมาก เช่นนี้ผมมีความเห็นว่า ผู้ประพฤติธรรมนั้นคงจะไม่ได้ประสงค์มุ่งหวังผลตอบแทนเสมอไป คือประพฤติธรรมเพื่อความดี ความชอบ ความเป็นจริง เพื่อความอยู่ดีธรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก็จะเป็นอันสงสยในตัวแล้ว

ธรรมะ, ๒๕๐๕

A bold person may raise the question that some people who cultivate dhamma do not receive protection from dhamma at all. [Then why practice it?] There are a lot of injustices in the world. On this question, I wish to reply as follows. Those who truly cultivate dhamma do not necessarily want any special advantages in return; that is, they practice dhamma for the sake of goodness, truth, and justice.... This conduct in itself is meritorious.

Dhamma, 1962

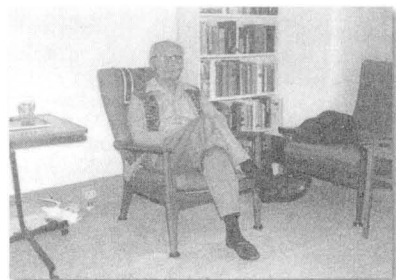

พรหมวิหาร, อุเบกขา คือความวางใจเฉยอยู่ ตั้งใจเป็นกลางนั้น จะเป็นธรรมะที่ดีได้บางโอกาสก็จริง แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่มีหน้าที่ตรวจตรา สอดส่องการบริหารราชการ ถ้าเจอข้อทุจริตแล้วจะหลบตัวอาศัย “อุเบกขา” เป็นร่มโพธิพร้อมกับการเปลี่ยนสุภาษิตว่า “รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” นั้นแหละ เป็นลักษณะกังฉิน เพราะนอกจากแสดงความขลาดแล้ว ยังเป็นการบกพร่อง หน้าที่อย่างร้ายแรง การยอมรับความชั่วนั้น เป็นความชั่วอยู่ในตัว (toleration of evil is in itself evil.)

จะมานั่ง(หรือยืน)ทำบุญชู้กันทำไม?, ๒๕๐๕

Upekkha means equanimity. It is true that even-mindedness serves as good dhamma on some occasions. But if the ruling elites who have the duty to supervise the administration of the country find corruption and still seek shelter under *Upekkha* and declare the aphorism “Knowing how to preserve oneself is the highest form of goodness” then they have the characteristic of a traitor. This is because aside from showing cowardice they also seriously fail to perform their official duty. The toleration of evil is in itself evil.

Why sit down (or stand up) to work on the budget? 1962

สันติประชาธรรม

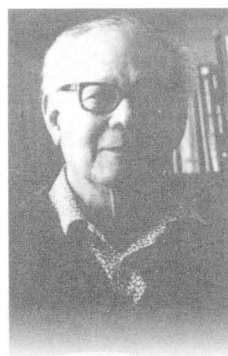
ในสังคมที่มีประชาธรรม เราจะต้องแก้ไขปัญหาเรื่องช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เจ้าหน้าที่กับราษฎร หญิงกับชาย คนมีกับคนจน ท้องถิ่นที่อุดมกับท้องถิ่นที่กันดาร การมีโอกาสศึกษากับการปราศจากโอกาส การมีโอกาสด้านสุขภาพอนามัยกับการปราศจากโอกาส ฯลฯ ทั้งนี้ได้เกิดจากลัทธิการเมืองหรือลัทธิอื่นใด เป็นเรื่องของความชอบธรรม ความเมตตากรุณา การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การปรองดองกัน และการที่มีผู้แทนราษฎรเป็นปากเป็นเสียงให้แก่ผู้ตกยาก การมีอิสระที่จะรวมตัวกัน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กับความสำนึกถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งควรเคารพ ไม่ว่าฐานะกำเนิดของเขาจะเป็นอย่างไร ย่อมสามารถช่วยให้เราแก้ปัญหาต่างๆ ที่ว่านั้นได้โดยสันติภาพ

แนวทางสันติวิธี, ๒๕๒๐

Santi Pracha Dhamma

In a society with *pracha dhamma* [i.e., democracy and justice] the gaps between the government and the people, between officials and citizens, between women and men, between the rich and the poor, between prosperous regions and barren localities, between those who enjoy the right to education and those who do not, between those who enjoy the right to health and those who do not, etc. must be narrowed or eliminated. This [vision] does not emerge from political ideologies. Rather it is a matter of legitimacy—of *metta karuna*, solidarity, compromise, and respect for the human dignity of every person whether high or low born. Naturally, it will facilitate the peaceful resolution of the aforementioned problems.

The Ways of Nonviolence, 1977

ถ้ายึดมั่นในหลักประชาธิปไตยแล้ว ไม่มีวิธีอื่นใดเพื่อได้มาซึ่งประชาธิปไตยนอกจากสันติวิธี...การใช้อาวุธขู่เชือดประหัตประหารกันเพื่อประชาธิปไตยนั้น แม้จะสำเร็จ อาจจะได้ผลก็เพียงชั่วคราวช่วยยาม จะไม่ได้ประชาธิปไตยถาวร เมื่อฝ่ายหนึ่งใช้อาวุธแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งแพ้ ก็ยอมคิดใช้อาวุธโต้ตอบ เมื่ออาวุธปะทะกันแล้ว จะรักษาประชาธิปไตยได้อย่างไร

.....

ประชาธิปไตย คือธรรมเป็นอำนาจ ไม่ใช่อำนาจเป็นธรรม...ประชาธิปไตยย่อมสำคัญที่ประชาชน ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการประชาธิปไตย ก็ย่อมไม่มีทางที่ใครจะหยาบย่นให้

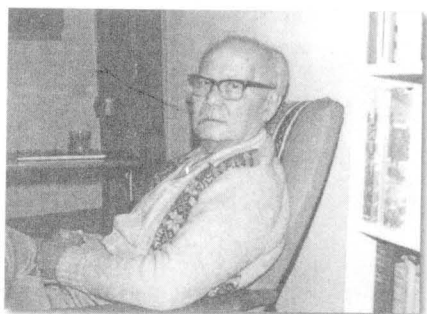
บันทึกประชาธิปไตยโดยสันติวิธี, ๒๕๑๕

If the principle of *pracha dhamma* is upheld steadfastly, there will not be any other ways to realize democracy and justice except by nonviolence. The reliance on weapons as threats or the perpetration of direct violence for the sake of promoting democracy and justice may yield only short-term benefits. It will not lead to permanent democracy and justice. When one side relies on weapons and the other side loses, it is natural that the loser will think of using weapons for revenge. When weapons collide, how can democracy and justice be preserved?

.....

Pracha dhamma means that justice is authority, not that power is justice. *Pracha dhamma* is rooted in the people. If the people do not want *pracha dhamma*, no one can give it to them.

Memo on Thai Pracha Dhamma by Nonviolent Methods, 1972

(๒) ประชาธิปไตย

เงินได้ของรัฐบาลเกือบทั้งหมดเกิดจากเงินของราษฎร ฉะนั้น จึงเป็นการสมควรที่ราษฎรจะต้องรู้เห็น และให้ความเห็นชอบด้วยทั้งรายได้และรายจ่าย ในประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยพอสมควร รัฐสภาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งขึ้นมาโดยชอบธรรม ก็เป็นสถาบันที่ให้คำปรึกษาและความอนุมัติแก่รัฐบาล ในการเก็บภาษีอากร และการจ่ายเงิน

งบประมาณและเจ้าหน้าที่งบประมาณ, ๒๕๐๓

(2) Democracy

Almost all of the state revenues come from the monies of the citizens. Thus it is necessary for the citizens to know about and express their consent on the revenues and expenditures. In a country that is moderately democratic, the parliament, comprising representatives who have been legitimately elected, serves as an institution that gives the government advice on or endorsement of taxation.

The National Budget and the Budget Bureau Official, 1960

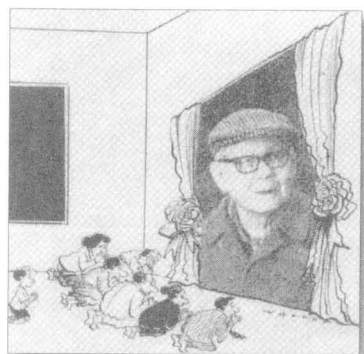

อย่างไรก็ตาม ผมยังมีความเชื่อมั่นว่า ถ้าหากว่าเรามีความเคารพต่อประชาชนจริงๆ ต่ออธิปไตยของปวงชนจริงๆ เมื่อสภาได้พิจารณาแล้วอย่างน้อยเราน่าจะหาวิธีที่จะให้ราษฎรทั้งหลายบอกเราว่า เขาชอบหรือไม่ชอบ รัฐธรรมนูญที่เรากำลังร่างอยู่นั้น เขาจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ การส่งให้ราษฎรพิจารณานี้เราเรียกว่าการขอประชามติ ผมคิดว่าแม้ว่าจะเสียเงินมากสักหน่อยก็น่าจะกระทำ เพราะเหตุว่าจะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของไทยเรา ที่จะให้ราษฎรทั้งหลาย มีความสนใจในกฎหมายสูงสุด ที่จะใช้ปกครองบ้านเมืองของเรา

แนวใหม่ในการพัฒนาประเทศ, ๒๕๑๗

Any way I am still confident. If we truly respect the people and the sovereignty of the people—when Parliament has given due consideration— at the very least we should find ways for the people to tell us whether or not they like the new constitution that we are legislating and whether or not they will accept it. [We must] ask for the people's opinion. Although it may be costly, I think it will be useful because it will be the first move in Thai history that will make the citizens interested in the highest law that is used to govern the land.

Alternative Ways of Developing the Country, 1974

ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาแบบโบราณหรือแบบปัจจุบัน ข้อที่ควรคำนึงให้
ถ่องแท้ก็คือ ผู้ที่เสียหายจริงๆ ได้แก่ราษฎรทุกหย่อมหญ้า ยิ่งยุทธการแผน
ปัจจุบันอย่างในเวียดนาม อาวุธสมัยใหม่ วิทยาศาสตร์ใหม่ๆ ทำความพินาศ
หายนะแก่ชีวิตทรัพย์สินส่วนบุคคล ทรัพย์สินของชาติ ไร่นา ป่าเขา ลำน้ำ
อย่างลึกซึ้งและร้ายแรง จนกระทั่งบางกรณีบูรณะกลับคืนเดิมไม่ได้ และ
บางกรณีกว่าจะบูรณะได้ก็ต้องใช้เวลาหลายชั่วคน

ทางออกของไทยหลังสงครามอินโดจีน, ๒๕๑๕

Whether talking about traditional or modern war, one thing that must
be recognized is that those who pay the highest [social] cost are ordinary
citizens. In particular, the new strategic planning such as in Vietnam, new
armaments, and modern sciences have brought about far-reaching
devastation to human lives and property—personal property, national
property, farms, jungles, hills, streams, etc. In some cases, what was lost
could not be restored. In some cases, it takes several generations before
restoration finally takes place.

The Thai Way Out after the Indochina Wars, 1972

เศรษฐศาสตร์แห่งความงาม

นักเศรษฐศาสตร์มักจะเพ่งเล็งแต่เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ ถ้าเป็นเช่นนี้จะนับว่ามีการพัฒนาสมบูรณ์มิได้ จำต้องพิจารณาเลยไปถึงพัฒนาการทางสังคมด้วย ซึ่งหมายถึงการศึกษา สาธารณสุข สาธารณูปการ และนอกจากนั้น นักเศรษฐศาสตร์ควรคำนึงถึงหลักใหญ่แห่งชีวิต คือความงาม ศิลปะ กวีนิพนธ์ และดนตรี ต้องอยู่ในข่ายแห่งการพัฒนาขั้นสำคัญ การวิจัยในมหาวิทยาลัยแล้ว ก็เป็นการส่งเสริมสัจจะและปัญญา ควรเป็นเรื่องเอกของขบวนการพัฒนาด้วย

ศีลธรรมและศาสนาในการพัฒนาชาติ, ค.ศ. ๑๙๖๙

Beauty and Economics

Economists have the tendency to focus only on the economy. As such, we cannot say that development is complete. Considerations must also be given to developing society, which means [emphasizing] education, health care, and public utilities. Additionally, economists should think deeply about a major aspect of life: beauty—art, poetry, and music. They must be included in development. Researches conducted by universities are also the means to promote truth and wisdom, and they should be a prime focus of development.

Morality and Religion in National Development, 1979

การพัฒนาชาติจะต้องคำนึงถึงการทะนุถนอมสิ่งแวดล้อมประชาชนด้วย...เวลาที่เราจะพิจารณาถึงเรื่องการพัฒนา จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมอันเป็นประโยชน์สำหรับสาธารณะ และอันเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลภายหลังต่อไปด้วย

พระพุทธศาสนากับการพัฒนาชาติ, ๒๕๑๔

National development must also take into consideration the preservation and conservation of the people's environment...When we discuss about development we must reflect on the environment which is beneficial to the public and subsequent generations.

Buddhism and National Development, 1971

เราท่านมักจะได้ยินเสมอว่า “อุดมคติกินไม่ได้” คันทานักอภิปรัชญาจะตอบเสียเหลือเกินว่า ใครเล่าจะบ้าพอที่จะกินอุดมคติ หรือมิฉะนั้นก็มีผู้กล่าวว่า “ไอ้ที่คุณคิดจะทำนั้นมันเป็นอุดมคติแต่ปฏิบัติไม่ได้” ต้องตอบว่าสิ่งที่ดีนั้นปฏิบัติได้ยาก ไม่ใช่ปฏิบัติไม่ได้ ต้องพยายามปฏิบัติให้ได้ สิ่งที่ดีนั้นจะปฏิบัติให้ง่ายสักปานใด ก็ดีขึ้นไม่ได้

อุดมคติ, ๒๕๑๗

We often hear the saying “Idealism cannot be eaten.” Who is crazy enough to eat idealism? Some people also like to say “What you think is idealistic. It is not practical.” To this we must reply that good things are hard to carry out but not impossible to do so. We must endeavor to undertake them. However practical bad things may be, they will never transform into goodness.

On Idealism, 1974

เอกสารนี้ยังจำเป็นอยู่ ไม่ใช่เพราะเหตุทางทฤษฎีหรือปัญหาทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลัง แต่เพราะว่าความพยายามในการสร้างระเบียบ ประสิทธิภาพ และความเชื่อถือต่อระบบเศรษฐกิจของเรานั้น เป็นการต่อสู้ที่เราต้องทำไม่หยุดหย่อนในโลกแห่งความโหดร้ายของเรานี้ สิ่งที่เราเล่าขานสู่อนุชน อาจช่วยให้เขาเหล่านั้นรู้ว่าควรทำอะไร หรือไม่ควรทำอะไร ควรทำอย่างไร และไม่ควรถ่ายอะไร ในการต่อสู้ของอนุชนเหล่านั้น ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้ร่วมงานรุ่นเยาว์ของเราคงต้องพบกับความผิดหวัง อย่างที่พวกเราได้พบมาก่อนหน้าพวกเขาแล้ว ในความตกต่ำสุดขีด เพราะเหตุความล้มเหลว หนุ่มสาวเหล่านั้นอาจเรียนรู้ว่า จะรักษาอุดมการณ์ไว้ได้อย่างไร ดังที่คุณและผมรวมทั้งเพื่อนๆ ได้ทำมาแล้วในอดีต คุณคงหวังอย่างแน่วแน่ว่า อนุชนของเราจะรักษาความซื่อสัตย์ ความร่วมแรงร่วมใจ และกำลังใจในการรับใช้ส่วนรวมอย่างแน่วแน่ตลอดไป

จดหมายถึงสุภาพ, ๒๕๑๗

This document is still essential not because it is theoretically or academically pertinent for posterity but because it is an attempt to create order, efficiency, and confidence in our economy, which is a never-ending struggle that we must engage in while living in this brutal world of ours. The things that we pass on to our descendants may help them know what to do and what not to do in their struggles—and how to conduct and how not to conduct their struggles....Our young colleagues will likely confront the kind of disappointments we faced when we were in dire straits. These young people may learn how to preserve their idealism like how you and I—and our friends—have done in the past. You certainly expect that our descendants will always uphold honesty, solidarity, and confidence in serving the public.

Letter to Subharp, 1974

ถ้าใครมาบอกเราว่า มีผู้นั้นผู้นี้สติปัญญาเลิศมนุษย์ ไม่ต้องเล่าเรียนอะไรหนักหนา ก็สอบได้ดีและเด่น อย่าเชื่อ เพราะสติปัญญานั้น จริงอยู่บางคนอาจจะดีกว่าคนอื่น แต่การฝึกฝนสติปัญญานั้นไม่มีวิธีอื่น นอกจากใช้ความอดุสาหะพากเพียร

เรียนให้เก่ง, ๒๕๑๐

If someone tells us that there is a genius person who does not have to study very hard and yet receives outstanding test scores, do not believe the statement. It is true that some people are wiser than others are. But there is no way to cultivate wisdom other than by sheer diligence and discipline.

Knowing How to Study Well, 1967

ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่างสำหรับเฟลิตเฟลีนกับครอบครัว มีสวนสาธารณะที่เขียวชอุ่ม สามารถมีบทบาทและชมศิลปะ วรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรมต่างๆ เทียวงานวัด งานลอยกระทง งานนักขัตฤกษ์ งานกุศลอะไรได้พอสมควร ผมต้องการอากาศบริสุทธิ์สำหรับหายใจ น้ำบริสุทธิ์สำหรับดื่ม เรื่องอะไรที่ผมทำเองไม่ได้หรือได้แต่ไม่ดี ผมก็จะขอร่วมมือกับเพื่อนฝูงในรูปสหกรณ์ หรือสโมสร หรือสหภาพ จะได้ช่วยซึ่งกันและกัน

เหลียวหลัง แลหน้า

I must have some leisure time to spend with my family. I wish to have some green parkland, to be able to participate in or enjoy art, literature, dancing, music and other cultural outputs. And to a certain extent I want to be able to attend temple fairs, the Loy Kratong festival, seasonal festivities, and charity fairs. I want clean air to breathe and pure water to drink. Whatever I cannot do myself or cannot do well, I seek assistance from friends in the form of cooperatives, clubs or unions—so we can help each other out.

Looking Back, Looking Ahead

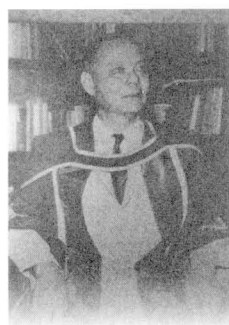

ความจริง หมายถึง สัจธรรมและหลักวิชา ความงามหมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ทำให้มนุษย์มีวัฒนธรรม และความเพลิดเพลินเป็นการอดิเรก รวมทั้ง การกีฬาประเภทต่างๆ...ถ้ามีแต่ความดี แต่ปราศจากหลักวิชา จะทำให้เกิดประโยชน์ไม่ได้ เพราะอาจจะใช้ความดีไปในทางที่ผิด กลายเป็นทำคุณบูชาโทษ ถ้าคนเรามีแต่ความจริงและความดี ไม่คิดถึงความงาม ศิลปะ วรรณคดี การสังคีต การนาฏศิลป์ ก็จะไม่เจริญไม่ได้ และคนๆ นั้น หรือสังคมนั้นๆ ย่อมจะแห้งแล้ง ไม่มีความสุข

เสถียรแลดูอุดมคติ: เสถียรหลัง แลหน้า

Briefly, reality means truth and knowledge. Beauty refers to the various things that give man his culture and pleasure, including the different kinds of sports. Goodness means not wishing harm to others and being helpful to fellow human beings. If goodness exists without knowledge, then there will be no benefit because goodness may be used in the wrong direction. If we have only truth and goodness and fail to think about beauty, then art, literature, music and drama cannot develop, and the people or society will be desolate or lacking in happiness.

Looking Back, Looking Ahead

คนเราต่างคนก็ต่างใจ ใครจะชอบศิลปะทางไหนก็เป็นเรื่องของเขา แม้แต่ผมไม่ชอบดนตรีหรือวรรณกรรมสมัยใหม่ เมื่อคนรุ่นใหม่ต้องการฟัง ต้องการอ่าน ก็ไม่ขัดขวางและทนฟังทนอ่านได้ หน้าที่ของนิสิตนักศึกษาคือ เมื่อรักดนตรี นาฏศิลป์ วรรณกรรมสมัยใหม่แล้ว ก็ควรจะสนับสนุนให้ดนตรี นาฏศิลป์ และวรรณกรรมนั้นให้เจริญ แทนที่จะขัดขวางอย่างอื่นที่ตนไม่ชอบ อย่างนั้นจึงจะเรียกว่าศิลปะเพื่อประชาชนจริง

เหลียวแลดูอุดมคติ: เหลียวหลังแลหน้า, ๒๕๑๙

We all are of different minds. Whatever a person likes is his or her own business. I do not like modern music or modern literature. But if the younger people want to listen or read them, then I will not interfere with them. I can stand listening to or reading them. The duty of students is—if they like modern music, dance, and literature—to help them progress instead of obstructing the things that they do not like. Only in this way will art be truly conceived as art for the people.

Looking Back, Looking Ahead

106

The Responsibility of Students

เรามักจะถือเสียว่าในโลกนี้ไม่มีวิชาอะไรใหม่ ปักใจเสียว่าองค์วิชาเท่าที่จะเรียนกันได้นั้น คนเก่าได้รวบรวมลงในเล่มหนังสือครบถ้วนนานมาแล้ว และถ้าเราจะพูดหรือแต่งอะไรเพิ่มเติม ก็มีแต่จะเป็นความคิดซึ่งต้นมาก ขอให้กลับถือเสียใหม่เถิดว่า บทประพันธ์ต่างๆ ยังมีแต่งขึ้นน้อยนัก และจินตวิสัยของโลกนั้นเพิ่งจะเริ่มขับบทเพลงกล่อมโลกมาได้ไม่นานเลย ธรรมชาติในตัวเราจะต้องเตือนเราอยู่เป็นนิตย์ว่า “โลกเรานี้ยังใหม่อยู่ ยังไม่มีใครทดลองทำอะไร อย่าได้เชื่ออดีตนัก ถือเสียว่าโลกของเราในวันนี้ยังคงบริสุทธิ์เปรียบสาวพรหมจารีย์”

(ถอดความและเรียบเรียงจากสุนทรพจน์ของ ราล์ฟ วอลโด อีเมอร์สัน

ณ ดาร์ตมัธคอลเลจ พ.ศ. ๒๓๘๑)

จรรยานักเรียน, ๒๕๐๗

We often hold the conviction that no new knowledge is possible in this world. We stubbornly believe that the knowledge we are acquiring is complete. Someone has already filled a book with all the available knowledge. [Hence] if we want to say or add something new, it can only be a very shallow remark. Please hold a different conviction. There are still not many masterpieces in literature. Composers had only begun to lull the world with their songs. Our instincts must habitually warn us that the world is still very young. There is still the possibility of experimentation. Do not let the past overwhelm us. Believe that the world today is as pure as a virgin is.

(Paraphrasing Ralph Waldo Emerson's speech at Dartmouth College, 1838)

The Responsibility of Students, 1964

หนังสือเป็นอาหารของสมองและจิตใจ ถ้าคนเราอ่านหนังสือ เรามีเวลาคิดไตร่ตรองเรื่องต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน เพราะทำได้ตามจังหวะและลีลาของตนเอง ถ้าไม่อ่านหนังสือ มักจะไปทำอย่างอื่นที่ทำให้ไม่มีโอกาสคิดกว้างขวาง กินเหล้าก็สมองเสื่อมจะไปคิดอะไรได้ เล่นไพ่ก็คิดแต่เพียงเจ็บใจมือบน ว่ากักไฟ ไปงานคอกเทล ก็ต้องทำหน้าที่เล่นพูดกับคนรู้จักบ้างไม่รู้จักบ้าง ดูโทรทัศน์ก็ให้เขาจูงจมูกจูงสมองยั่วประสาทตื่นๆ มีที่เทียบได้กับการอ่านหนังสืออยู่อย่างเดียวในเรื่องยั่วให้คิด เปิดโอกาสให้คิด คือการสมาคมสนทนากับคนฉลาด ที่พระท่านว่าจะทำให้เราฉลาดขึ้น คนเราไม่คิดแล้ว เกือบไม่แตกต่างกับสัตว์เดรัจฉาน จริงไหมครับ

ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า, ๒๕๑๑

Books are the food for the brain and the mind. If we read books we also have the time to reflect on many issues, which may or may not be related to the things that we have read—reflection is spontaneous. If we do not read book, we often go do things that do not provide us with the opportunity to think broadly. [For instance,] when we drink alcohol, we damage our brains. What can we think about? When we play cards, we can only think about getting even with or being swindled by the dealer. When we go to cocktail parties, we must wear funny faces and talk to individuals we may or may not know. When we watch the television, we let them shepherd our noses and brains and allow them to provoke us with their shallowness. Nothing is really comparable to reading books, which provokes us to think. [Reading books enables] us to associate with the wise ones, those whom the monks say will make us smarter. Once human beings fail to think, then they are no different from savage animals. Is not it true?

My Ideal Library, 1968

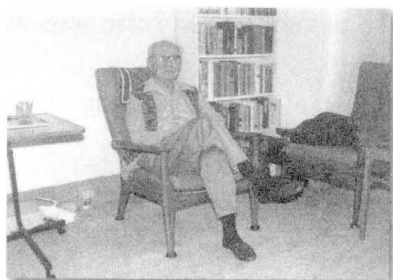

(๑๘) เขาควรมีโอกาสพักผ่อนเพลิดเพลินตามใจชอบ ซึ่งอาจจะเป็นการหย่อนใจทางวัฒนธรรม ทางศิลปะประเภทต่างๆ ทางกีฬา หรือแม้ว่าจะหย่อนใจโดยอยู่เฉยๆ ไม่ทำอะไร ความสัมพันธ์ที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งสำหรับชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เฉพาะอย่างยิ่งในชนบท คือความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ศาสนาและชุมชน ความมีส่วนร่วมในชุมชนของตน ด้วยเหตุฉะนั้น วัดวาอารามในพุทธศาสนาและมีสยิดของอิสลาม จึงเป็นศูนย์สำคัญสำหรับชุมชนในงานสังคม พิธี วัฒนธรรมและวรรณคดี อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม ลำธารอันใสและสิ่งอื่นๆ ประเภทนี้ ไม่ต้องซื้อต้องหาในชนบท สิ่งแวดล้อมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทดแทนเงินได้อันต่ำของชาวชนบท เราจะต้องบำรุงรักษาให้เขาและลูกหลานของเขา

ข้อคิดเรื่องการพัฒนาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับ ค.ศ. ๑๙๘๐

(18) He should have the opportunity for rest and recreation according to his will, which may mean finding relaxation in culture—in the various forms of art—in sports, or even in idleness. One of the most important relationships of Southeast Asians is [the one between] tradition, religion, and community. Thus the Buddhist temples or the Muslim mosques are important centers of social and cultural activities. Pure air, beautiful landscapes, clear streams, etc.—these things do not have to be bought or sought after in the countryside. They are compensations for the low income of the rural people. We should preserve these for them and their children, grandchildren.

Reflections on Development in Southeast Asia for 1980

รายชื่อหนังสือที่น่าสนใจ

๑. คิดถึงคุณปวย

ส.ศิวัรักษ์ เขียน

สถาบันสันติประชาธรรม ร่วมกับ เสมสิกขาลัย จัดพิมพ์
มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๑๙๒ หน้า ราคา ๑๑๐ บาท

๒. อาจารย์ป่วยกับสังคมไทย

ส.ศิวัรักษ์และคนอื่นๆ โกมลคิมทอง จัดพิมพ์
จำนวน ๗๐ หน้า ราคา ๖๕ บาท

๓. นายปวย อังภากรณ์ ผู้ใหญ่ที่ไม่กะล่อน

ส.ศิวัรักษ์เขียน โกมลคิมทอง จัดพิมพ์จำนวน ๒๐๘ หน้า ราคา ๑๓๐ บาท

๔. กล้า ๆ กลัว ๆ

ชนชั้นปกครองไทยกับงานฉลอง ๑๐๐ ปี ปรีดี พนมยงค์
คำพูดและข้อเขียนของ ส.ศิวัรักษ์ สำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม จัดพิมพ์
ธันวาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๓๕๒ หน้า ราคา ๑๗๐ บาท

๕. เครื่องเตือนสติคนร่วมสมัย

ส.ศิวัรักษ์ เขียน สถาบันสันติประชาธรรม ร่วมกับ เสมสิกขาลัย จัดพิมพ์
มกราคม ๒๕๕๔ จำนวน ๘๐ หน้า ราคา ๕๐ บาท

๖. *Social Justice, Democracy and Alternative Politics :*

Ansian - European Dialogue edited by Ramu Manivannan

เสมสิกขาลัย ร่วมกับ มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท แห่งประเทศไทย จัดพิมพ์
มกราคม ๒๕๕๔ จำนวน ๑๙๐ หน้า ราคา ๓๐๐ บาท

สั่งซื้อได้ที่ บริษัท เคล็ดไทย จำกัด เลขที่ ๑๑๗-๑๑๙ ถนนเฟื่องนคร ตรง
ข้ามวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ หรือสั่งทางไปรษณีย์ ส่ง
ธนาณัติสั่งจ่าย บริษัท เคล็ดไทย ปณณ.มหาดไทย โทรศัพท์ ๒๒๕-๕๕๓๖-๓๙
โทรสาร ๒๒๒-๕๑๘๘ email: suksit@loxinfo.co.th, website: <http://www.siam21.com>